

Notitie onderzoek steenuil

Deel te Gemert

Datum : 14 juni 2024

Projectnummer : P2024-0068

Opdrachtgever

Opgesteld door

Kwaliteitscontrole



Kader

[REDACTED] is voornemens woningen te bouwen op een perceel aan de Deel in Gemert. Momenteel is dit perceel in gebruik als maïsakker (figuur 1). In verband met de voorgenomen plannen is in 2024 een quickscan natuur uitgevoerd (Staro, 2024). Hieruit bleek dat het plangebied mogelijk onderdeel uitmaakt van het (essentieel) foerageergebied voor de steenuil.

Om eventuele overtreding van de Omgevingswet te kunnen voorkomen, is onderzocht of het plangebied onderdeel uitmaakt van het (essentieel) foerageergebied van steenuilen. In onderliggende notitie worden de resultaten van het nader onderzoek beschreven.



Figuur 1. Globale begrenzing plangebied (rood omlijnd) (bron: PDOK Viewer).

Methode

Het onderzoek is uitgevoerd conform het Kennisdocument Steenuil en de Soortinventarisatieprotocollen van het Netwerk Groene Bureaus (BIJ12, 2017; NGB, 2023). Om te onderzoeken of het plangebied wordt gebruikt door steenuil zijn drie onderzoeksronden uitgevoerd in de periode van 1 februari tot en met 30 april, met tussen het eerste en het laatste bezoek minimaal één maand. De onderzoeken zijn uitgevoerd in de avondschemering, na zonsondergang, door 2 deskundigen. In tabel 1 zijn de details van de veldbezoeken weergegeven.

Tijdens de veldbezoeken is op zicht en door te luisteren geïnventariseerd. Daarbij is geluisterd naar de territoriale roep van steenuilen in de omgeving. Met behulp van een draagbare bluetooth speaker is de baltsroep van steenuil afgespeeld. Hiermee worden eventueel in de omgeving aanwezige steenuilen uitgelokt om hun roep te laten horen. Tevens is gebruik gemaakt van een warmtebeeldcamera. Met deze camera kan 's nachts ook visueel gezocht worden naar uilen. Op deze manier is het plangebied en de directe omgeving op de aanwezigheid van steenuilen onderzocht.

Tabel 1. Overzicht veldbezoeken, onderzoekers en weersomstandigheden. Onderzoekers:

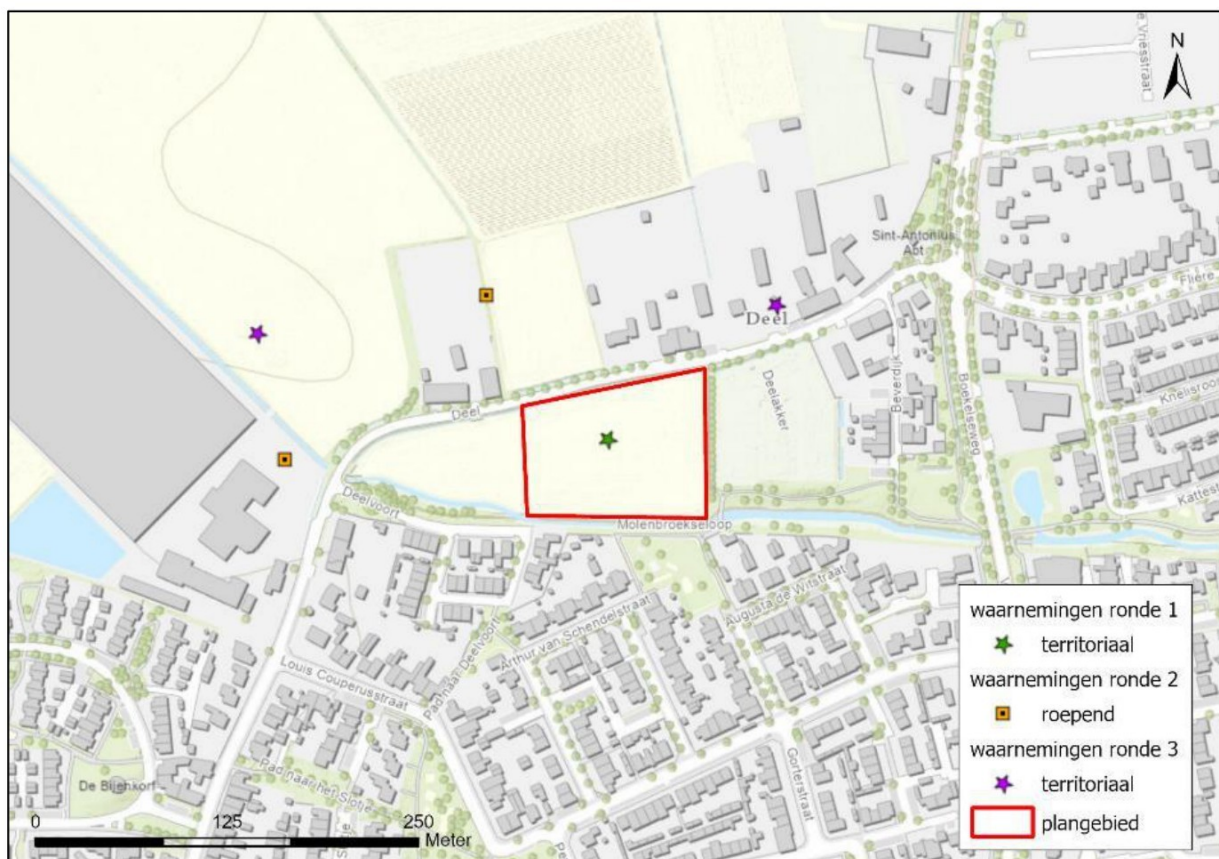
Ronde	Datum	Periode	Onderzoeker	Methode	Weer
1	28-02-2024	Avond		Warmtecamera, afspelen en luisteren	7°C, 2 Bft, bewolkt
2	19-03-2024	Avond		Warmtecamera, afspelen en luisteren	14°C, 1 Bft, licht bewolkt
3	04-04-2024	Avond		Warmtecamera, afspelen en luisteren	12°C, 3 Bft, bewolkt

Resultaten

Gedurende de drie veldbezoeken is eenmaal een steenuil waargenomen in het plangebied en twee keer in de directe omgeving van het plangebied (figuur 2).

- + Op 28-02-2024, tijdens het eerste veldbezoek, zijn vanaf verschillende locaties waarnemingen gedaan van een steenuil binnen het plangebied. Hier is één steenuil waargenomen met baltsroep, in de akker. In de directe omgeving van het plangebied is geen steenuil waargenomen.
- + Tijdens het tweede veldbezoek op 19-03-2024 is één steenuil waargenomen op twee verschillende locaties rond de woonboerderij op Deel 80. Het individu zat in bomenrijen en struweel nabij de woning en reageerde op het afgespeelde geluid. De waarnemingen waren op circa 75 en 160 meter afstand van het plangebied.
- + Tijdens het derde veldbezoek op 04-04-2024 is tevens een roepende steenuil waargenomen. Eerst werd deze waargenomen in de akker nabij Deel 80, daarna vloog deze op de woonboerderij en bleef roepen vanaf het dak. Hetzelfde individu is die avond waargenomen in een boom op zo'n 60 meter afstand van het plangebied.

De waargenomen (territoriaal) roepende steenuil op en nabij het adres Deel 80 duidt op aanwezigheid van een nestplaats in de nabijheid van deze locatie. De exacte nestplaats kon echter niet worden vastgesteld, omdat het terrein waar de roepen vandaan kwamen niet toegankelijk was voor de onderzoekers. Binnen het plangebied is geen steenuilnest aanwezig. Binnen het plangebied zijn hiervoor geen mogelijkheden door het ontbreken van gebouwen en bomen.



Figuur 2. Waarnemingen van steenuil tijdens het onderzoek

Uit een steenuilonderzoek van Staro uit 2022 in dezelfde buurt bleek dat op Deel 80 een steenuilnestkast aanwezig was, en deze tussen 2014 en 2021 jaarlijks bewoond werd. Via [redacted] van VogelWerkGroepGemert is in 2022 informatie verkregen over aanwezige nestkasten van

steenuilen en overige uilen in de buurt van het plangebied (zie tabel 2). Dit betreft een kerkuil- en steenuilkast op het adres Deel 80 te Gemert.

Tabel 2. Monitoringsgegevens nabij plangebied VogelWerkGroepGemert

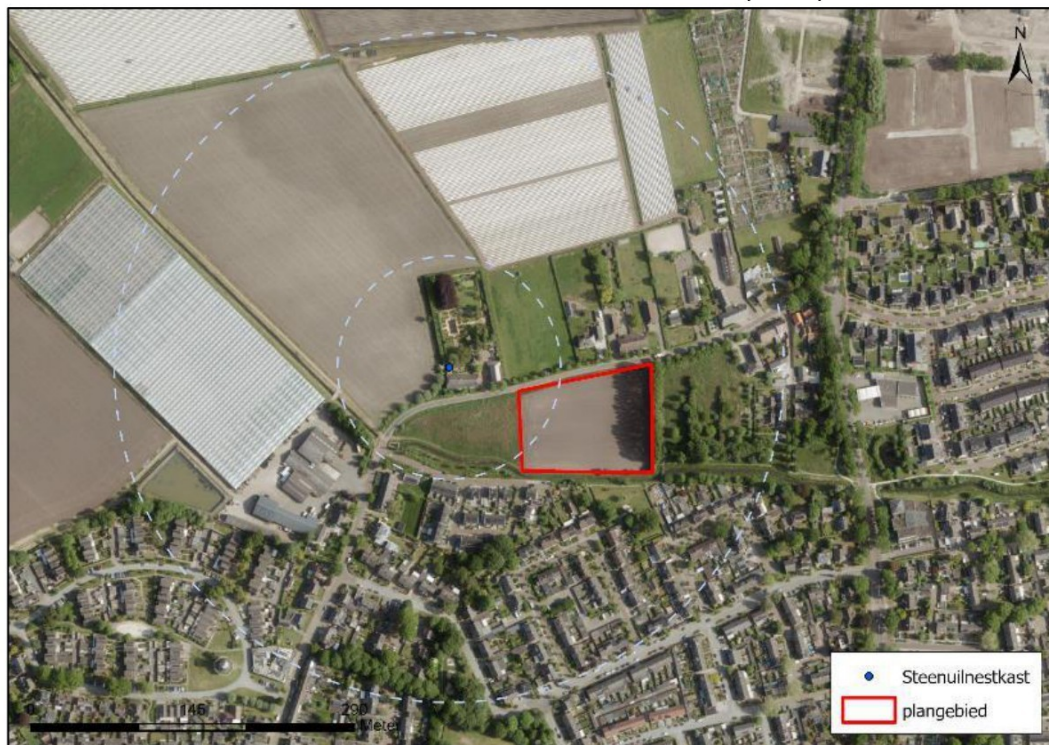
Locatie	Soort	Monitoringsgegevens
Deel 80	Steenuil	Steenuilkast vanaf 2014 tot en met 2021 actief. Geen gegevens bekend of de kast in 2024 ook bewoond is
Deel 80	Kerkuil	Kerkuilkast; regelmatig activiteit, maar het laatste broedgeval is van enkele jaren geleden. Momenteel niet actief

De waarnemingen van territoriale steenuilen tijdens het onderzoek in 2024 duiden erop dat de bestaande nestplaats op Deel 80 nog altijd in gebruik is.

Geschiktheid (omgeving) plangebied voor de steenuil

Op 65 meter ten noordoosten van het plangebied is een steenuil waargenomen op de boerderijwoning tijdens de derde onderzoeksrunde. Vanuit de Vogelwerkgroep Gemert is bekend dat op dit adres een steenuilenkast aanwezig is. Gezien steenuilen honkvast zijn en de steenuilenkast vanaf 2014 al bewoond wordt, is de verwachting dat dat ook dit jaar het geval is. Op basis van de resultaten van het onderzoek van dit jaar kan worden aangenomen dat een nestplaats van steenuil aanwezig is op het adres Deel 80. De mogelijke nestlocatie ligt op korte afstand van het plangebied, maximaal 65 meter afstand.

Steenuilen foerageren tot op een afstand van maximaal 300 meter van de nestlocatie, maar met voorkeur binnen 100 meter van de nestplek (BIJ12, 2017). Het foerageergebied van steenuilen bestaat uit halfopen (cultuur)landschap met een afwisseling van kleinschalige elementen waar lange en korte vegetatie elkaar afwisselen. Voorbeelden van zulke gebieden zijn schapen- en paardenweiden, erven, moestuinen en tuinen. Het gebied tot maximaal 300 meter van de nestlocatie wordt actief verdedigd tegen andere territoriumhouders. Het plangebied valt in zijn geheel binnen de 300 meterzone, en deels binnen de 100 meterzone van de waarschijnlijke nestlocatie (zie figuur 3). Het plangebied ligt daardoor binnen het territorium van de steenuilen met een nestplek op Deel 80.



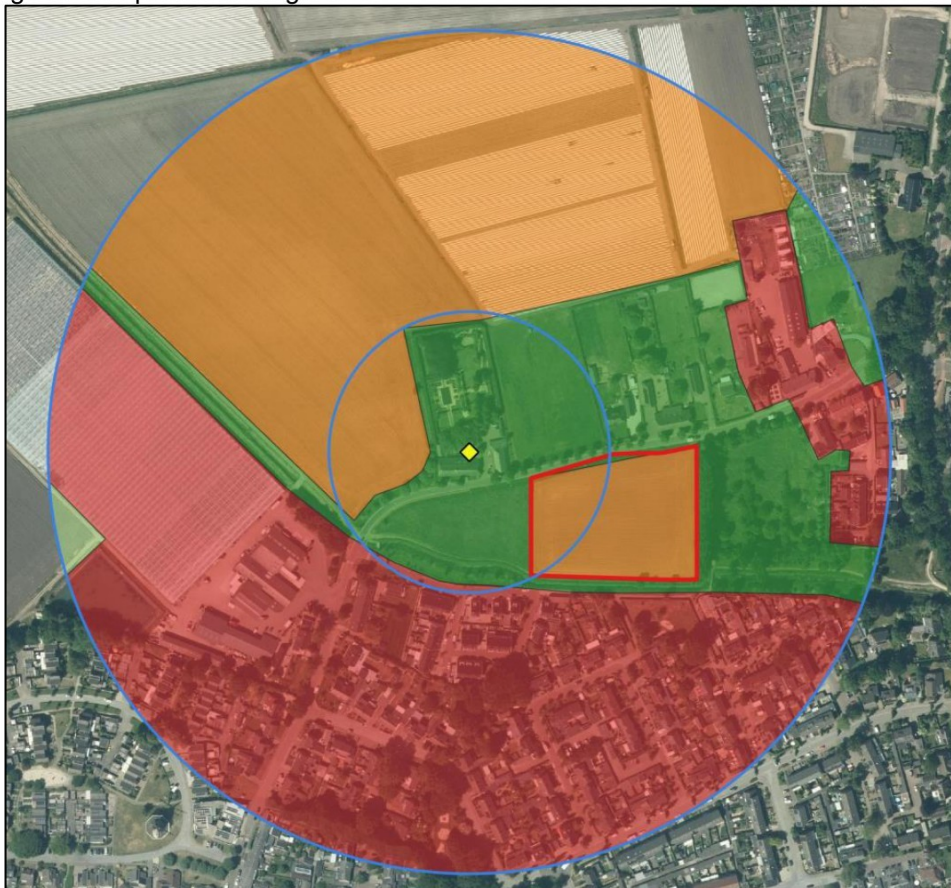
Figuur 3. Mogelijk aanwezige nestplaats op Deel 80 (blauwe stip) met een 100 meterzone en 300 meterzone eromheen (lichte cirkels).

In figuur 4 is weergegeven hoe geschikt het gebied als foerageergebied is voor steenuilen binnen het territorium van de steenuil die een nestplek heeft op Deel 80. Dit territorium reikt tot 300 meter van de nestlocatie. De geschiktheidsanalyse is gebaseerd op het aanwezig habitat en de omgeving. In een onderzoek naar het terreingebruik van steenuilen, is gebleken dat het terreingebruik van volwassen steenuilen hoger wordt in en langs paardenweiden en gazonvelden naarmate het broedseizoen vorderde (et al., 2009). Samen met gebieden met open mestopslag, (met koeien) begraaide weilanden en houtwallen worden deze gebieden door steenuilen het meest bezocht doordat ze gedurende het broedseizoen open blijven en daardoor geschikt blijven om prooien te vangen. Het aantal bezoeken in maïspancels werd daarentegen minder vanwege het hoger worden van de maïs, waardoor de percelen ongeschikt werden om prooien te vangen.

Ten oosten, zuiden en westen van het plangebied is veel bebouwd terrein aanwezig. Het gebied ten zuiden van het plangebied is niet geschikt als leefomgeving voor steenuilen, doordat het vrijwel geheel bebouwd is en er slechts enkele kleine tuinen aanwezig zijn. Dit gebied is daardoor niet geschikt als foerageergebied voor steenuilen. Dit geldt tevens voor het westelijk gelegen gebied, waar een kas staat. De wei direct ten westen van het plangebied is wel geschikt als foerageergebied. Het gebied ten noorden van de weg Deel dat bebouwd is biedt wel geschikte leefomgeving, door de combinatie van boerderijwoningen, -schuren, weiljes en tuinen. Deze afwisseling van structuren met gazon en weides biedt geschikt foerageergebied. Slechts het uiterste oostelijk deel is niet geschikt, door gebrek aan groenelementen rondom de bebouwingen.

Het grasland ten westen van het plangebied vormt optimaal foerageergebied, evenals het park ten oosten en de boerderijen ten noorden ervan. Deze gebieden bieden een afwisseling van korte en lange vegetatie met kleinschalige elementen, zoals struiken, bomen, een watergang, paaltjes of wilgen als uitkijkpost, etc.

Het plangebied bestaat uit een maïsakker en is daardoor matig geschikt als foerageergebied voor steenuilen. Ten noorden van Deel 80 zijn enkele percelen aangewezen die matig geschikt zijn. Deze matig geschikte percelen betreffen akkerlanden waar gewassen op worden geteeld. De percelen bieden niet het gehele broedseizoen voedsel vanwege het hoger groeien van de gewassen, zoals gebleken uit het onderzoek van [REDACTED] et al. (2009). Bovendien betreft het grotere percelen waardoor de steenuilen hier moeilijk kunnen jagen door een gebrek aan uitkijkposten. De voorkeur van de steenuilen zal daarom liggen bij het gebied ten oosten en zuiden van Deel 80, de donkergroen gekleurde percelen in figuur 4.



Figuur 4. Beoordeling geschiktheid foerageergebied steenuil in de huidige situatie: rood = bebouwd gebied, oranje = matig geschikt, licht groen = geschikt, donkergroen = zeer geschikt. Blauwe cirkels = 100 en 300 meter rond de nestplaats van steenuil (gele ruit), plangebied= rood omlijnd.

Waarde van het plangebied voor de steenuil

Het plangebied bestaat in de huidige situatie uit een maïsakker. Het biedt matig geschikt foerageergebied voor steenuilen in de omgeving. De akkers, weides en graslanden in de directe omgeving van het plangebied zijn matig geschikt tot zeer geschikt als foerageergebied. Doordat het plangebied op korte afstand van de waarschijnlijke nestlocatie ligt en matig geschikt foerageergebied biedt, vormt het plangebied onderdeel van de leefomgeving van de steenuilen met een nestplek op Deel 80, maar geen belangrijk onderdeel.

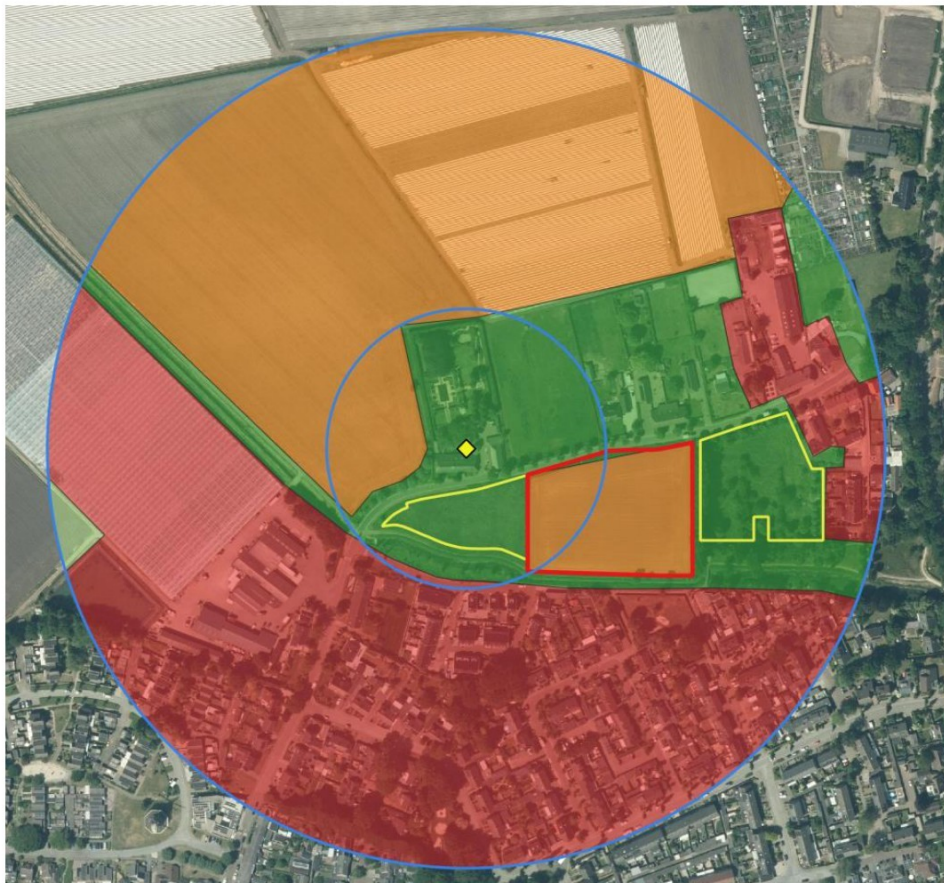
geschikt foerageergebied, maar er blijft voldoende foerageergebied van voldoende kwaliteit aanwezig binnen het territorium.

Cumulatieve effecten

In 2022 is door Staro Natuur en Buitengebied een steenuilonderzoek uitgevoerd in verband met de voorgenomen ontwikkeling van woningbouw op het perceel ten westen van het huidige plangebied. Tevens is er een bestemmingsplan vastgesteld voor woningbouw op het perceel ten oosten van het huidige plangebied. In figuur 5 zijn deze percelen weergegeven ten opzichte van het territorium van de steenuil en met de geschiktheids categorieën. Deze drie ontwikkelingen binnen het territorium van de steenuilen met een nestplaats op Deel 80 kunnen niet los van elkaar worden gezien.

Wanneer de voorgenomen woningbouw op het westelijke perceel wordt gerealiseerd betekent dit een extra verlies van 0,36 ha foerageergebied in de geschiktheids categorie 'zeer geschikt'. Ontwikkeling van het oostelijke perceel betekent een verlies van 0,66 ha foerageergebied in de geschiktheids categorie 'zeer geschikt'. In totaal hebben de drie ontwikkelingen tot gevolg dat 1,02 ha 'zeer geschikt' en circa 1 ha 'matig geschikt' foerageergebied voor de steenuilen komt te vervallen. De druk op het territorium van de steenuil wordt hiermee behoorlijk groot.

In bovenstaand tabel 3 is te zien dat zonder de ontwikkelingen ten westen en oosten van het huidige plangebied 5,69 ha zeer geschikt foerageergebied aanwezig blijft. Wanneer deze percelen ontwikkeld worden blijft dus $5,69 - 1,02 = 4,67$ ha zeer geschikt foerageergebied over. Zoals op de vorige pagina beschreven, moet een oppervlakte van 5 hectare als minimum worden beschouwd voor een territorium van een steenuil. Wanneer deze cumulatieve ontwikkelingen alle drie worden uitgevoerd blijft voor de steenuil in totaal 13,94 hectare foerageergebied beschikbaar, waarvan 4,67 hectare 'zeer geschikt'. Alhoewel de druk op het territorium van de steenuil hiermee behoorlijk groot wordt zou gezien de resterende oppervlaktes foerageergebied het territorium nog in stand gehouden kunnen worden.



Figuur 5. Beoordeling geschiktheid foerageergebied steenuil in de huidige situatie met de cumulatieve plannen: rood = bebouwd gebied, oranje = matig geschikt, licht groen = geschikt, donkergroen = zeer geschikt. Blauwe cirkels = 100 en 300 meter rond de nestplaats van steenuil (gele ruit), plangebied= rood omlijnd, cumulatieve plannen= geel omlijnd.

Conclusie

Tijdens het onderzoek is een (territoriaal) roepende steenuil waargenomen op de boerderij op Deel 80 tijdens een van de drie onderzoeksrondes. Vanuit de Vogelwerkgroep Gemert is bekend dat vanaf 2014 tot en met 2021 een steenuil paar op deze locatie in een steenuil kast broedt. Op basis van de resultaten kan worden aangenomen dat een nestplaats van steenuil aanwezig is op het adres Deel 80. De mogelijke nestlocatie ligt 65 meter ten noordwesten van het plangebied. Gezien de korte afstand (binnen 300 meter) tussen de mogelijke nestlocatie en het plangebied, valt het plangebied binnen de functionele leefomgeving en is daardoor mogelijk onderdeel van het (essentieel) foerageergebied van steenuilen.

Als gevolg van de voorgenomen plannen wordt circa 1 hectare maïsland bebouwd. Binnen een straal van 300 meter rondom de mogelijke nestlocatie blijft nog 5,69 hectare oppervlakte aan 'zeer geschikt' foerageergebied over na de voorgenomen ontwikkeling. Door cumulatieve effecten verdwijnt nog eens 1,02 hectare zeer geschikt foerageergebied. Dit heeft tot gevolg dat de druk op het territorium van de steenuil behoorlijk groot wordt. Echter, doordat voldoende geschikt foerageergebied van voldoende kwaliteit aanwezig blijft binnen het territorium van de steenuil heeft de bouw van de twaalf woningen binnen het plangebied geen significant effect op de functionele leefomgeving van steenuilen. De Omgevingswet wordt zodoende niet overtreden en het aanvragen en verkrijgen van een ontheffing is niet noodzakelijk voor het uitvoeren van de werkzaamheden.

Wel wordt geadviseerd om bij de inrichting van het plangebied oog te hebben voor een landschappelijke inrichting, om effecten op de functionele leefomgeving van steenuil zoveel mogelijk te beperken.

Literatuur

- + BIJ12. 2017. Kennisdocument Steenuil. Versie 1.0, juli 2017.
- + Staro Natuur en Buitengebied. 2024. Quicksan natuur Deel te Gemert. Rapportnummer P2024-0068.
- + Netwerk Groene Bureaus. 2023. Soortinventarisatieprotocollen in het kader van de Wet Natuurbescherming. Versie nov 2023.
- + Staro Natuur en Buitengebied. 2022. Resultaten onderzoek steenuil en inspectie naar nesten van roofvogels, ransuil en roek de Deel te Gemert. Rapportnummer P2022-0033.
- + [REDACTED] 2009. Terreingebruik en voedselkeus van broedende Steenuilen in de Achterhoek. SOVON-Onderzoeksrapport 2009/02. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.